

STYRANDE DOKUMENT

Fastställt av
Kommunfullmäktige

Dokumentansvarig
Strateg social hållbarhet
Louise Weidolf

Datum
2019-09-30

”Tillträde till samhället”

– strategi och stöd för arbetet med delaktighet och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning
2020 – 2030

Innehåll

1 Strategi	2
1.2 Uppdrag	3
1.3 Kalmar kommuns övergripande mål.....	3
1.4 Ansvar och genomförande.....	3
1.5 Samordning och organisation	3
1.6 Ekonomi	4
2 Styrande och stödjande dokument.....	4
2.1 FN:s allmänna deklaration om mänskliga rättigheter.....	4
2.2 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.	4
2.3 Agenda 2030	5
2.4 Nationella lagar	5
2.5 Nationellt mål och inriktning för funktionshinderpolitiken 2017-2025.....	5
3 Definitioner.....	5
3.1 Funktionsnedsättning	5
3.2 Funktionshinder.	6
3.3 Tillgänglighet och delaktighet	6
4 Rättighetsområden med utvecklingsområden	6
4.1 Rätten till demokrati, inflytande och bra bemötande	6
4.2 Rätten till information och kommunikation	7
4.3 Rätten till fysisk tillgänglighet	8
4.4 Rätten till utbildning	9
4.5 Rätten till arbete och sysselsättning.....	10
4.6 Rätten till kultur, fritid, idrott och hälsa	11

”Att få möjlighet att växa som människa, tillsammans med andra.
 Att ha makten över sitt liv. Att bli sedd som en person med kunskaper och
 erfarenheter.
 Att slippa bli omyndigförklarad och förbarnsligad.
 Att vara saknad när det finns hinder för att man ska kunna delta.
 Att den självklara reaktionen blir att riva hindren.
 Det är att vara samhällsmedborgare med samma rättigheter och skyldigheter
 som andra.”

Lars Engqvist, socialminister 1998-2004

1 Strategi

Tillgänglighetsarbetet strävar mot full delaktighet i samhällslivet på lika villkor för alla. I arbetet ska kommunens verksamheter använda ett funktionshinderperspektiv vilket innebär att i all planering och i allt genomförande utgå ifrån att människor är olika och har olika förutsättningar, behov och önskemål. Det innebär också att identifiera och åtgärda hinder för delaktighet och att inkludera perspektivet i verksamheten så att inte nya hinder uppstår.

Perspektivet innehåller fyra delar som är ömsesidigt beroende av varandra:

1 Principen om universell utformning

När produkter, miljöer, program och tjänster utformas för att de ska kunna användas av alla i största möjliga utsträckning, utan behov av anpassning och specialutformning.

2 Åtgärda befintliga brister i tillgängligheten

Handlar om ett systematiskt arbete med att identifiera och åtgärda befintliga brister i samhället.

3 Individuella stöd och lösningar

Individuellt stöd ska ses som ett komplement till generell tillgänglighet. Det kan ses som brister i samhällets utformning eller som en kompensation av funktionsförmåga. Exempel på individuellt stöd kan vara personlig assistans eller hjälpmedel i skolan.

4 Förebygga och motverka diskriminering

Förbud mot diskriminering handlar om att förhindra att personer med funktionsnedsättning behandlas sämre, missgynnas och inte ges samma rättigheter och möjligheter som andra. Fördomar, negativa attityder och kränkningar ska förhindras. Diskrimineringslagen är tydlig vad gäller bristande tillgänglighet och arbetsgivarens skyldighet att arbeta aktivt, förebyggande och främjande för att motverka diskriminering.

Åtgärder för att öka tillgängligheten kan, förutom det huvudsakliga syftet att undanröja hinder för delaktighet och förhindra diskriminering, ses som en investering för en hållbar utveckling. Lösningar som är bra för personer med funktionsnedsättning brukar ofta vara bra för alla och minskar behovet av specialanpassningar och dyra åtgärder i efterhand. Tanken är helt enkelt att när vi bygger samhället smart ska hela befolkningens behov och förutsättningar beaktas vilket generellt höjer kvaliteten i kommunens verksamheter.

Människors olika behov och förutsättningar ska inte vara avgörande för möjligheten till delaktighet.

Utgångspunkten är att Kalmar kommun ska vara tillgänglig för alla invånare och besökare, vilket i grunden är en rättighets- och jämlikhetsfråga.

Strategin är indelad i sex rättighetsområden som tillsammans speglar livets alla delar och områden.

Funktionshinderfrågor och frågor om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning är tvärsektorielt och berör kommunens alla ansvarsområden och verksamheter. Det beskrivna funktionshinderperspektivet ska användas i arbetet med vart och ett av utvecklingsområdena. Barn- och jämställdhetsperspektivet ska särskilt beaktas.

1.2 Uppdrag

”Kommunledningskontoret får i uppdrag att i samverkan med socialnämnden utarbeta en lokal strategi för frågor runt funktionshinder.”

Uppdrag i Verksamhetsplan med budget 2017

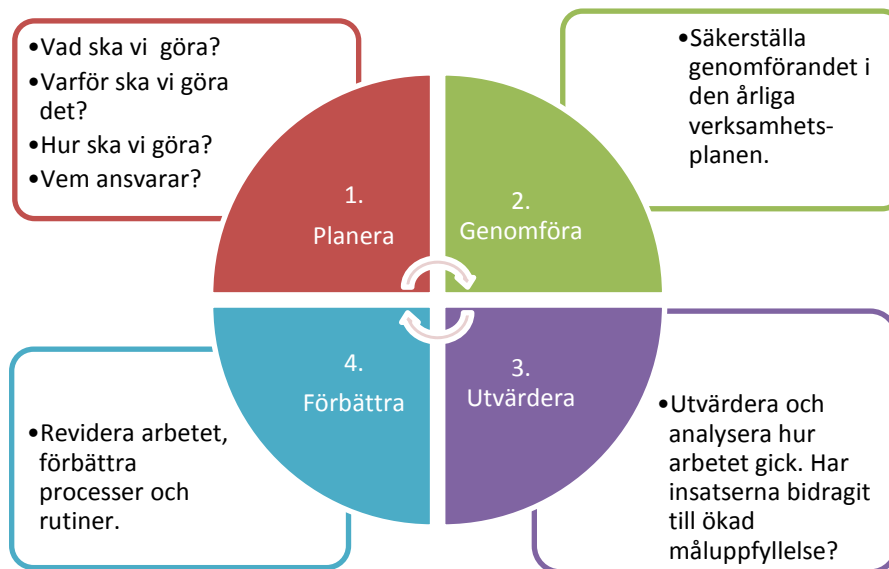
1.3 Kalmar kommuns övergripande mål

”Kalmar ska vara en kommun med hög tillgänglighet.”

Verksamhetsplan med budget 2018 och 2019

1.4 Ansvar och genomförande

För att säkerställa arbetet med strategin och kommunens övergripande mål krävs en organisation och aktiv styrning. Varje nämnd och styrelse ansvarar för att genomföra och förverkliga strategin. Beslut om mål, aktiviteter och genomförande ska tas i nämnder och styrelser och årligen revideras. Detta görs inom ordinarie planering och uppföljning av verksamheten. I verksamhetsplanen specificeras vilka områden som prioriteras och hur arbetet ska ske under året. Arbetet genomförs utifrån en nulägesanalys och vidare genom kvalitetshjulet nedan. Tillgänglighet är ett horisontellt kriterium och ska därför genomsyra all ordinarie verksamhet.

Varje rättighetsområde består av ett antal utvecklingsområden. Ansvarig/ansvariga finns specificerat vid varje område. Den förstnämnda nämnd/styrelsen är huvudansvarig att leda arbetet om samordning krävs. För att lyckas med en del utvecklingsområden kommer samverkan med externa parter att behövas. Särskilt angeläget är samverkan med funktionshinderorganisationerna, gymnasieförbundet, arbetsförmedlingen och antidiskrimineringsbyrån. En annan mycket viktig samarbetspartner är regionen som ansvarar för kollektivtrafiken. En väl fungerande och tillgänglig kollektivtrafik är en förutsättning för flera andra utvecklingsområden och därmed ytterst angeläget.

1.5 Samordning och organisation

För att arbetet ska bli hållbart ska det finnas en tillgänglighetsutvecklare centralt placerad i varje förvaltning och styrelse. Funktionen har ansvar för att stödja och följa upp arbetet med strategin och utvecklingsuppdragen samt implementering och uppföljning av dessa. Detta förutsätter att tillgänglighetsutvecklaren har kunskaper om tillgänglighet kopplat till respektive verksamhetsområde samt att tid är avsatt för arbetet.

Tillgänglighetsutvecklarna deltar i en kommunövergripande nätverksgrupp, vars syfte är att samordna och arbeta övergripande strategiskt inom tillgänglighetsområdet. Kommunledningskontoret är sammankallande för arbetsgruppen med ansvar att stödja utvecklarna i deras uppdrag.

1.6 Ekonomi

Implementering och genomförande kan innebära ökade kostnader. Hänsyn till detta tas i nämndernas och styrelsernas ordinarie mål- och budgetprocess.

2 Styrande och stödjande dokument

2.1 FN:s allmänna deklaration om mänskliga rättigheter antogs 1948 och talar om vad som är viktigt med de mänskliga rättigheterna men är inte juridiskt bindande. Som stöd i arbetet för att uppnå de mänskliga rättigheterna finns ett antal olika konventioner.

2.2 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning från 2006 är juridiskt bindande och är den konvention som framför allt ligger till grund för det här dokumentet. Sverige ratificerade konventionen 2008 som trädde i kraft 2009 och det innebär att svenska staten ansvarar för att rättigheterna i konventionen förverkligas nationellt, regionalt och lokalt.

Konventionens syfte:

Att ta bort hinder i samhället för att säkerställa att varje individ får tillgång till sina mänskliga rättigheter på det politiska, ekonomiska, sociala, kulturella och civila området.

Konventionen berör alltså alla samhällsområden och delar i en människas liv.

Konventionens allmänna principer i artikel 3 är:

- a) Respekt för inneboende värde, individuellt självbestämmande, innefattande frihet att göra egna val samt enskilda personers oberoende,
- b) Icke-diskriminering
- c) Fullständig och faktiskt deltagande och inkludering i samhället
- d) Respekt för olikheter och acceptering av personer med funktionsnedsättning som en del av den mänskliga mångfalden och mänskligheten,
- e) Lika möjligheter,
- f) Tillgänglighet
- g) Jämställdhet mellan kvinnor och män
- h) Respekt för den fortlöpande utvecklingen av förmågor hos barn med funktionsnedsättning och respekt för funktionsnedsatta barns rätt att bevara sin identitet.

Trots att Sverige har ställt sig bakom FN:s konvention finns fortfarande hinder för personer med funktionsnedsättning att delta i samhället på lika villkor som andra. Några av de hinder som kvarstår beror på såväl otillräckliga kunskaper som oförståelse. Dessa hinder kan leda till diskriminering och utanförskap.

Sedan 2015 har bristande tillgänglighet varit olaglig i Sverige, vilket regleras i diskrimineringslagen.

2.3 Agenda 2030

Vid FN:s toppmöte i september 2015 antog världens stats- och regeringschefer Agenda 2030. Agendan trädde i kraft januari 2016 och ska vara vägledande för de beslut som FN och världens länder fattar fram till 2030.

Agendan har 17 globala mål och 169 delmål för hållbar utveckling.

Det finns delmål som tydligt pekar ut ett antal områden där insatser för personer med funktionsnedsättning särskilt behövs. Exempel på detta är utbildning av god kvalitet vilket är en nyckel till byggandet av ett demokratiskt samhälle, rättvis tillgång till förhållanden som främjar god hälsa främjar god livskvalitet och möjligheter till försörjning.

Agendans syfte:

Skapa ett långsiktigt hållbart samhälle för alla.

2.4 Nationella lagar

Det är starkt uttalat i den svenska lagstiftningen att samhället ska göras tillgängligt och användbart för alla oavsett funktionsförmåga och det finns flera lagar, riktlinjer och föreskrifter som direkt berör arbetet med tillgänglighet. Exempel på lagar är Arbetsmiljölagen, Diskrimineringslagen, Lagen om stöd och service (LSS), Plan- och bygglagen, Skollagen, och Socialtjänstlagen (SoL).

2.5 Nationellt mål och inriktning för funktionshinderpolitiken 2017-2025

I slutet av 2017 beslöt Sveriges riksdag om ett nytt nationellt funktionshinderpolitiskt mål och inriktning på arbetet för att nå detta. Detta tar ett tydligt avstamp i mänskliga rättigheter och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning men även i Agenda 2030.

Målet är:

Uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning.

Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnperspektivet ska beaktas. Dessa områden pekas särskilt ut. Människors olika behov och förutsättningar ska inte vara avgörande för möjligheten till delaktighet.

Inriktningen på arbetet är fyra prioriterade områden som är ömsesidigt beroende av varandra

- Principer om universell utformning
- Befintliga brister i tillgängligheten
- Individuella stöd och lösningar för individens självständighet
- Att förebygga och motverka diskriminering

Samhället ska utformas med medvetenhet om den variation som finns i befolkningen. Funktionshinderpolitik är alltså en rättighets- och jämlikhetsfråga.

3 Definitioner

Kalmar kommun använder sig av socialstyrelsens definitioner av begreppen funktionsnedsättning och funktionshinder. Termen handikapp används endast i sammansatta ord som exempelvis handikapparkering och handikappolet.

3.1 Funktionsnedsättning beskriver att en person har en nedsättning av en fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. En funktionsnedsättning uppstår till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana skador, tillstånd

eller sjukdomar kan vara livslånga eller tillfälliga. Många av oss har någon form av funktionsnedsättning. En nedsättning syns inte alltid utanpå.

3.2 Funktionshinder uppstår i mötet mellan en person med funktionsnedsättning och omgivningen, när det finns brister i samhället som begränsar en individs möjligheter att vara delaktig. Det handlar framför allt om bristande tillgänglighet i omgivningen.

3.3 Tillgänglighet och delaktighet

Tillgänglighet är en förutsättning för delaktighet. Grundtanken med tillgänglighet är att utforma samhället så att alla kan delta på lika villkor – oavsett funktionsförmåga. Att arbeta med tillgänglighet innebär till exempel att göra både information, kommunikation och fysisk miljö användbar för alla.

4 Rättighetsområden med utvecklingsområden

Funktionshinderpolitik är i grunden en rättighets- och jämlikhetsfråga. Därför är kommunens utvecklingsarbete definierat utifrån ett rättighetsperspektiv. Under varje rättighetsområde finns en kort problembeskrivning som bygger på nationella studier och befintlig forskning. Problembeskrivningarna syftar till att stödja nämnder och styrelser i arbetet av prioriteringar och aktiviteter i verksamheten.

Respektive rättighetsområde avslutas med hur området hänger samman med de styrande och stödjande dokumenten.

Till varje utvecklingsområde är huvudansvarig och berörda nämnder och styrelser utsedda. Huvudansvarig står först i ordningen.

4.1 Rätten till demokrati, inflytande och bra bemötande

Personer med funktionsnedsättning ska ha samma makt och inflytande över sina liv som övriga invånare i Kalmar kommun. Alla personer ska, oavsett funktionsnedsättning, bemötas med kunskap och respekt av medarbetare i Kalmar kommun.

Personer med funktionsnedsättning är mindre delaktiga i många delar av samhället än övriga befolkningen. Man är mindre delaktig i demokratin och är till exempel underrepresenterad i folkvalda församlingar och röstar i lägre utsträckning.

Personer med funktionsnedsättning har som grupp generellt sämre levnadsvillkor och sämre möjligheter att delta i samhällslivet än övriga befolkningen. Lägre sysselsättningsgrad, avsaknad av praktiskt stöd och utsatthet för kränkande behandling är några faktorer som spelar roll.

Många personer med funktionsnedsättning upplever att man inte blir tagna på allvar, att man inte lyssnar till vad personen har att säga eller att personen har svårigheter med att kommunicera och att göra sig förstadd. Även attityder, fördomar om personer med funktionsnedsättning och bristande kunskap i samhället upplevs som hinder som gör det svårt att påverka i viktiga samhällsfrågor. Det kan också handla om bristande tålamod eller tid på att invänta svar eller svårigheter att förstå kommunikationssvårigheter.

Kvinnor med funktionsnedsättning har genomgående sämre levnadsvillkor än män med funktionsnedsättning och utsätts i högre grad för våld och hot om våld än övriga befolkningen. Detta är framför allt från personer kvinnan har nära relation till så som partner, familjemedlem eller vårdare och det kan vara svårt att upptäcka.

Barn med funktionsnedsättning har lite inflytande i beslut som rör dem själva.

Utvecklingsområden

4.1.1 Former för samråd/dialog mellan det offentliga och personer med funktionsnedsättning och funktionshinderorganisationer ska utvecklas.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden, samtliga nämnder och styrelser.

4.1.2 Metoder för samråd/dialog med unga funktionsnedsatta ska särskilt utvecklas.

Ansvarig: Kultur- och fritidsnämnden, Utbildningsnämnden, Södermøre kommunaldelsnämnd, Socialnämnden, Samhällsbyggnadsnämnden.

4.1.3 Alla personer ska, oavsett funktionsnedsättning, ha reella möjligheter att bestämma i frågor som rör dem.

Ansvarig: Socialnämnden, Utbildningsnämnden, Södermøre kommunaldelsnämnd, Samhällsbyggnadsnämnden.

4.1.4 Personer med funktionsnedsättning informeras om sina rättigheter, om vilket stöd som finns och om hur de kan få det.

Ansvarig: Socialnämnden, Utbildningsnämnden, Södermøre kommunaldelsnämnd.

4.1.5 Medarbetare har, i förhållande till sin profession, kunskap om funktionsnedsättningar och hur funktionshinder kan påverka människors delaktighet.

Ansvarig: Samtliga nämnder och styrelser utifrån sitt ansvarsområde.

4.1.6 Personal ska ha tillgång till stöd, information och utbildning för att motverka våld och tvång. Våld mot funktionsnedsatta kvinnor ska särskilt uppmärksammas.

Ansvarig: Omsorgsnämnden, Socialnämnden.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Artikel 5 Jämlikhet och icke-diskriminering *Artikel 7* Barn med funktionsnedsättning *Artikel 8* Medvetandegörande om situationen för personer med funktionsnedsättning *Artikel 9* Tillgänglighet *Artikel 14* Frihet och personlig säkerhet *Artikel 16* Rätt att inte utsättas för utnyttjande, våld eller övergrepp *Artikel 17* Skydd för den personliga integriteten *Artikel 19* Rätten att leva självständigt och att delta i samhället *Artikel 21* Yttrandefrihet och åsiktsfrihet samt tillgång till information, *Artikel 22* Respekt för privatlivet *Artikel 23* Respekt för hem och familj *Artikel 29* Deltagande i det politiska och offentliga livet

Agenda 2030 *Mål 5* Jämställdhet *Mål 10* Minskad ojämlikhet *Artikel 22* Respekt för privatlivet *Artikel 23* Respekt för hem och familj

4.2 Rätten till information och kommunikation

Personer med funktionsnedsättning ska ha jämlika förutsättningar att få information och kunna kommunicera med kommunens verksamheter.

Kommunens information ska vara tillgänglig och användbar för alla.

Digital teknik ger stora möjligheter. För många personer med funktionsnedsättning och äldre innebär tekniken en stor förändring och höjd livskvalitet. Om man använder digital teknik rätt är det ett verktyg för att öka delaktighet och jämlikhet samt för att säkerställa och förverkliga mänskliga rättigheter. Många digitala tjänster underlättar för personer med funktionsnedsättning, inte minst erbjuder den digitala utvecklingen möjligheter för barn och unga till del-

aktighet. Om tjänster och produkter inte är tillgängliga skapas hinder för personer med funktionsnedsättning snarare än delaktighet.

För funktionsnedsatta kan det vara svårt att hitta enkel information och att ta del av informationen.

Utvecklingsområden

4.2.1 Kommunens webbplatser, e-tjänster och mobilapplikationer ska vara universellt utformade så att alla kan använda och ha nytta av dem oavsett funktionsförmåga.

Ansvarig: Kommunstyrelsen.

4.2.2 Information om tillgängligheten i kommunens lokaler ska vara lättillgänglig.

Ansvarig: Kommunstyrelsen i samverkan med övriga nämnder och styrelser.

4.2.3 Möten och konferenser planeras och genomförs så att alla kan delta och medverka utifrån; lokal, utrustning, behov av tolk, kost mm.

Ansvarig: Samtliga nämnder och styrelser.

4.2.4 Antalet tillgänglighetsanpassade skyltar i kommunens verksamheter ska öka; exempelvis genom symboler, bilder, lättläst och taktil skrift.

Ansvarig: Samtliga nämnder och styrelser.

4.2.5 Information om bostadsanpassning ska finnas samlad och lättillgänglig.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden, Socialnämnden, Omsorgsnämnden.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Artikel 5 Jämlikhet och icke-diskriminering, *Artikel 9* Tillgänglighet, *Artikel 19* Rätt att leva självständigt och att delta i samhället, *Artikel 21* Yttrandefrihet och åsiktsfrihet samt tillgång till information

Agenda 2030 *Mål 10* Minskad ojämlikhet *Mål 16* Fredliga och inkluderande samhällen

4.3 Rätten till fysisk tillgänglighet

Personer med funktionsnedsättning ska kunna förflytta sig i, få tillgång till och kunna använda kommunens olika miljöer, inomhus och utomhus, på jämlika villkor som alla andra.

Funktionshinder uppstår i relation till miljön. Personer med funktionsnedsättning skattar sin hälsa lägre och har ett lägre socialt deltagande än övriga befolkningen, går sällan eller aldrig på olika aktiviteter. Man har lägre delaktighet på arbetsmarknaden och det är lägre andel som studerar. Möjligheterna att resa påverkar förutsättningarna för delaktighet och därför är bl.a. en väl fungerande kollektivtrafik viktig.

Tillgänglighet i alla dess former innebär tillträde till samhället och är en förutsättning för att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar ska kunna utvecklas och uppleva en god livskvalitet. Tillgänglighetsaspekten och självständighetsaspekten är nära sammankopplade. Antalet äldre invånare ökar och med stigande ålder följer ofta nedsatt funktionsförmåga vilket ökar kraven på tillgängliga miljöer.

Utvecklingsområden

4.3.1 Funktionshinderperspektivet ska finnas med i kommunens Översiktsplan på ett målmedvetet och systematiskt sätt. Som stöd används Boverkets vägledning.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden.

4.3.2 Kommunen ska planera och bygga rätt från början. Universell utformning är utgångspunkten i kommunens arbete vid nybyggnation.

Ansvarig: Kommunledningskontoret och Servicenämnden tillsammans med beställande nämnder och styrelser.

4.3.3 Hinder i byggd miljö ska åtgärdas.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden och Servicenämnden i samarbete med övriga nämnder och styrelser.

4.3.4. Hörhjälpmedel i kommunens offentliga samlingslokaler och äldreboende ska finnas och fungera.

Ansvarig: Servicenämnden tillsammans med beställande nämnder och styrelser.

4.3.5 Kommunen ska samverka med fastighetsägare och näringsidkare för att förbättra tillgängligheten.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden, Kommunstyrelsen, Servicenämnden.

4.3.6 Tillgängligheten beaktas vid tillståndsprövning för t.ex. skyltning, uteserveringar, evenemang mm.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden, Destination Kalmar.

4.3.7 Konsekvensanalyser görs avseende tillgänglighet inför ombyggnation, byte av lokaler eller hyra av lokaler utifrån den aktuella verksamhetens behov.

Ansvarig: Servicenämnden tillsammans med beställande nämnd och styrelse.

4.3.8 Tillgänglighet ska beaktas vid underhåll och service (snöröjning, städ, reparationer mm.)

Ansvarig: Servicenämnden.

4.3.9 Alla ska ha möjlighet till en bostad anpassad efter individens behov.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden, Socialnämnden, Omsorgsnämnden.

4.3.10 Översyn ska göras av definition och gräns mellan vad som är hjälpmedel för individuellt stöd och fritidshjälpmedel i syfte att öka flexibiliteten.

Ansvarig: Omsorgsnämnden.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Artikel 9 Tillgänglighet *Artikel 19* Rätt att leva självständigt och att delta i samhället *Artikel 28*

Tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

Agenda 2030 *Mål 11* Hållbara städer och samhällen

4.4 Rätten till utbildning

Personer med funktionsnedsättning ska ha jämlika möjligheter till utbildning av hög kvalitet, oavsett skolform, utifrån egna förutsättningar och behov.

Andelen missnöjda med sin skolsituation är betydligt högre bland unga med funktionsnedsättning än andra unga. Det är dubbel så vanligt att elever med funktionsnedsättning känner sig otrygga i skolan och fyra gånger vanligare att de utsätts för mobbing. Andelen som upplever sig diskriminerade under sin skoltid är betydligt högre. Anledningarna kan vara bristande tillgänglighet, dåligt bemötande, okunskap, bristande förståelse och ekonomiska orsaker. Det kan handla om svårigheter att förflytta sig, höra i undervisningssituationer och tillgodogöra sig undervisningsmaterial.

Det är en större andel pojkar än flickor som får det stöd de behöver. Det finns också en markant nedgång i stödinsatser vid övergången mellan olika skolstadier. Eleverna hamnar mellan stolarna när relevant information inte når undervisande lärare.

Det är vanligare bland ungdomar med funktionsnedsättning att avbryta gymnasiestudier än bland övriga ungdomar. Färre personer med funktionsnedsättning har eftergymnasial utbildning.

En betydande del av de arbetssökande med högst förgymnasial utbildning har även en funktionsnedsättning.

Utvecklingsområden

4.4.1 Alla barn, unga och vuxna har rätt till förutsättningar att nå utbildningsmålen.

Ansvarig: Utbildningsnämnden och Södermöre kommunalnämnd, Kommunstyrelsen.

4.4.2 Övergången mellan stadier, skolor, skolformer ska samordnas bättre.

Ansvarig: Utbildningsnämnden och Södermöre kommunalnämnd.

4.4.3 Övergången från gymnasiesärskolan till arbetslivet ska förbättras.

Ansvarig: Kommunstyrelsen ska verka för att samarbete mellan externa parter inleds.

4.4.4 Möjligheten till eftergymnasiala studier för unga med funktionsnedsättning ska stimuleras.

Ansvarig: Kommunstyrelsen ska verka för att arbetet påbörjas.

4.4.5 Lärandemiljöerna ska vara trygga och inkluderande.

Ansvarig: Utbildningsnämnden och Södermöre kommunalnämnd.

4.4.6 Utbildningsmiljöerna ska vara tillgängliga för alla.

Ansvarig: Utbildningsnämnden, Södermöre kommunalnämnd, KIFAB, Servicenämnden.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
Artikel 7 Barn med funktionsnedsättning *Artikel 8* Medvetandegörande om situationen för personer med funktionsnedsättning *Artikel 9* Tillgänglighet *Artikel 24* Utbildning
Agenda 2030 Mål 4 God utbildning för alla

4.5 Rätten till arbete och sysselsättning

Personer med funktionsnedsättning ska kunna delta på arbetsmarknaden, i arbetslivet eller i sysselsättning på jämlika villkor som andra och kunna försörja sig själva.

Arbetslösheten för personer med funktionsnedsättning och nedsatt arbetsförmåga är avsevärt högre än bland övriga befolkningen. Låg försörjningsgrad leder bland annat till sämre hälsa och ojämlika levnadsvillkor. Män med funktionsnedsättning arbetar i något högre utsträckning än kvinnor med funktionsnedsättning och deras inkomster är också högre än kvinnors. Färre kvinnor jämfört med män med funktionsnedsättning har en tillsvidareanställning. Betydligt fler kvinnor än män med funktionsnedsättning arbetar deltid. Många personer med funktionsnedsättning har ingen nedsatt arbetsförmåga men är i behov av stöd och anpassningar. Strukturella hinder som negativa förhållningssätt och okunskap gör att personer med funktionsnedsättnings prestationer ofta värderas och kategoriseras utifrån oförmågor i stället för förmågor.

Utvecklingsområden

4.5.1 Stöd och metoder för att underlätta övergången från skola till arbete ska utvecklas. Exempelvis möjligheten att ta med sig arbetshjälpmedel från gymnasieskolan till arbetslivet.

Ansvarig: Kommunstyrelsen ska verka för att samarbetet mellan externa parter inleds.

4.5.2 Nya metoder och arbetssätt för att fler inom daglig verksamhet ska få möjlighet att stärka sin anknytning till arbetsmarknaden ska prövas./Utveckla möjligheterna till övergång från biståndsbedömd sysselsättning till praktik och arbete.

Ansvarig: Socialnämnden.

4.5.3 Hinder som utestänger personer med funktionsnedsättning från kommunen som arbetsgivare ska identifieras och undanröjas.

Ansvarig: Kommunstyrelsen.

4.5.4 Kommunens upphandlingar ska bidra till att personer som står långt från arbetsmarknaden bereds möjlighet till sysselsättning. Social hänsyn i upphandling ska ställas där så är möjligt och personer med funktionsnedsättning är en prioriterad målgrupp. Detta i enlighet med upphandlingspolicyn.

Ansvarig: Kommunstyrelsen, berörda nämnder och styrelser.

4.5.5 Tillgänglighet och icke-diskriminering ska genomsyra det systematiska arbetsmiljöarbetet samt kompetensförsörjnings- och rekryteringsprocesser.

Ansvarig: Kommunstyrelsen.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Artikel 9 Tillgänglighet *Artikel 19* Rätt att leva självständigt och att delta i samhället *Artikel 27* Arbete och sysselsättning

Agenda 2030 *Mål 8* Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

4.6 Rätten till kultur, fritid, idrott och hälsa

Personer med funktionsnedsättning ska ha jämlika möjligheter till att uppnå bästa möjliga hälsa och kunna delta i meningsfulla fritidsaktiviteter på jämlika villkor.

Personer med funktionsnedsättning skattar sin hälsa lägre än övriga befolkningen. Personer med funktionsnedsättning rapporterar genomgående och i alla åldrar om sämre livsvillkor och sämre hälsa än övriga befolkningen. Ohälsan beror främst på andra faktorer än själva funktionsnedsättningen som exempelvis brist på inflytande, ekonomisk otrygghet, diskriminering och bristande tillgänglighet.

Personer med funktionsnedsättning idrottar och är fysiskt aktiva i lägre utsträckning än övriga befolkningen bland annat på grund av utsatthet för diskriminering. Man har ett lägre socialt och kulturellt deltagande och många går sällan eller aldrig på olika aktiviteter som exempelvis bio eller studiecirkel. Studier visar att unga med funktionsnedsättning har sämre möjligheter till meningsfull fritid, har få vänner och dubbelt så många än övriga ungdomar säger att de har så mycket fritid att de inte vet vad de ska göra med sin tid. Stillasittande fritid, fetma, daglig rökning och låg konsumtion av frukt och grönt är vanligare bland personer med funktionsnedsättning än övriga befolkningen. Kosthållningen är sämre och diabetes vanligare än hos övriga befolkningen.

Många personer med funktionsnedsättning har omfattande och långvarig medicinering mot exempelvis depression.

Utvecklingsområden

4.6.1 Utveckla möjligheten för funktionsnedsatta att utöva och att delta på kultur- och fritidsaktiviteter.

Ansvarig: Kultur- och fritidsnämnden, Södermöre kommunalnämnd, Socialnämnden, Servicenämnden.

4.6.2 Utveckla utbudet för unga funktionsnedsatta på Kulturskolan.

Ansvarig: Kultur- och fritidsnämnden.

4.6.3 Kommunen ska ha friluftsområden som är anpassade så att alla som vill ska kunna ta del av naturen oavsett funktionsförmåga.

Ansvarig: Kultur- och fritidsnämnden, Servicenämnden.

4.6.4 Information om tillgänglighet och möjlighet att delta i olika verksamheter ska finnas.

Ansvarig: Kultur- och fritidsnämnden, Södermöre kommunalnämnd, Socialnämnden, Omsorgsnämnden.

4.6.5 Samarbetet med parasportförbundet och andra aktörer inom området ska utvecklas.

Ansvarig: Kultur- och fritidsnämnden, Södermöre kommunalnämnd.

4.6.6 Krav på att föreningen arbetar med att utveckla tillgängligheten ställs av kommunen vid ansökan om föreningsbidrag. Kommunens föreningsbidrag ska bidra till att alla ska kunna delta.

Ansvarig: Kultur- och fritidsnämnden, Socialnämnden.

4.6.7 Kalmar kommun ska ha badplatser som är anpassade och tillgängliga för funktionsnedsatta.

Ansvarig: Kommunstyrelsen, Samhällsbyggnadsnämnden och Servicenämnden.

4.6.8 Kalmar kommun ska ha lekplatser som är anpassade för funktionsnedsatta.

Ansvarig: Kommunstyrelsen, Samhällsbyggnadsnämnden och Servicenämnden.

4.6.9 Kunskap om betydelsen av bra kost och fysisk aktivitet ska stimuleras på daglig verksamhet och gruppboenden. Stöd vid måltider ska främja bästa möjliga hälsa.

Ansvarig: Socialnämnden.

4.6.10 Uppföljning av hälsans bestämningsskador uppmärksammar hälsan för personer med funktionsnedsättning.

Ansvarig: Kommunstyrelsen, Socialnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Södermöre kommundelsnämnd.

4.6.11 Förebyggande insatser mot psykisk ohälsa ska stärkas i förskola/skola.

Ansvarig: Utbildningsnämnden och Södermöre kommundelsnämnd.

4.6.12 Funktionshinderorganisationerna erbjuder utbildning i Första hjälpen till psykisk hälsa.

Ansvarig: Kommunstyrelsen.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Artikel 19 Rätt att leva självständigt och att delta i samhället *Artikel 25* Hälsa *Artikel 26* Rehabilitering och rehabilitering *Artikel 30* Deltagande i kulturliv, rekreation, fritidsverksamhet och idrott

Agenda 2030 *Mål 3* Hälsa och välbefinnande *Mål 10* Minskad ojämlikhet *Mål 11* Hållbara städer och samhällen